

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.6.2>

Євченко Дмитро Миколайович,

аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
ORCID ID: 0000-0001-5911-2232

Хожило Ірина Іванівна,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
ORCID ID: 0000-0001-8532-4108

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ГРОМАД В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

PUBLIC ADMINISTRATION OF THE TERRITORIAL THE DEVELOPMENT OF SOCIETIES UNDER THE CONDITIONS OF DIGITAL SOCIETIES IN THE SOCIAL SPHERE

У статті здійснено характеристику особливостей здійснення моделі публічного управління територіальним розвитком громад в умовах цифрового суспільства у соціальній сфері. Підкреслено, що успішність процесів цифровізації безпосередньо впливає на встановлення рівня ефективності здійснення реформи децентралізації публічної влади в Україні, що вимагається як в цілому, так і на рівні окремих сфер суспільного життя, зокрема, у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, енергетики, громадського транспорту, питань громадської безпеки тощо. Визначено, що принципи здійснення публічного управління територіальної громади в умовах цифровізації мають ґрунтуватися на принципах концепції «good governance», які розуміються як: 1) активізація участі громади в ухваленні важливих рішень; 2) відкритість і прозорість регіональних суб'єктів владних повноважень, що передбачає необхідність забезпечення публічного доступу до інформації; 3) підзвітність та субординаційних зв'язки всіх учасники процесу публічного управління; 4) досягнення балансу приватного та публічного інтересів; 5) формування дохідної частини місцевих бюджетів на засадах бездотаційності. Зроблено висновок, що цифровізація соціальної сфери розвитку територіальної громади дозволяє подолати численні обмеження її становлення, зокрема, в частині реалізації права особи на здобуття професії, додаткової освіти, задоволення духовно-культурних потреб та інтересів тощо. Обґрунтовано, що цифровізація публічного управління територіальної громади має ґрунтуватися на розробленій моделі розробки та прийняття управлінських рішень та адміністративних актів, узагальненні значного обсягу інформації, організації ведення загальнонаціональних та регіональних реєстрів, що дозволяє врегулювати ряд взаємопов'язаних бізнес-завдань. Зроблено висновок, що з метою забезпечення ефективності здійснення публічного адміністрування територіальним розвитком громад в умовах цифровізації в соціальній сфері є необхідним: удосконалення нормативно-правового регулювання процесів цифровізації з метою створення умов для налагодження взаємодії громадського суспільства та органів муніципальної влади; створення умов для акумуляції та зберігання баз даних, необхідних для впровадження концепції «good governance», основою якої є прозорість, відкритість та доступність суб'єктів владних повноважень для споживачів публічних послуг та процедур.

Ключові слова: адміністративні процедури, публічні послуги, соціальна сфера, територіальна громада, цифровізація.

The article describes the features of the implementation of the model of public management of the territorial development of communities in a digital society in the social sphere. It is emphasized that the success of digitalization processes has a direct impact on establishing the level of effectiveness of the implementation of the decentralization of public authorities in Ukraine, which is required both in general and at the level of individual areas of public life, in particular, in the areas of education, healthcare, social protection, and energy. , public transport, public safety issues, etc. It has been determined that the principles of public administration of a territorial community in the context of digitalization should be based on the principles of the concept of "good governance", which are understood as: 1) enhancing the participation of the community in making important decisions; 2) openness and transparency of regional subjects of power, which implies the need to ensure public access to information; 3) accountability and subordinate relations of all participants in the public administration process; 4) achieving a balance of private and public interests; 5) formation of the revenue side of local budgets on the basis

of non-subsidization. It is concluded that the digitalization of the social sphere of development of the territorial community allows to overcome the numerous limitations of its formation, in particular, in terms of the realization of the human right to a profession, additional education, satisfaction of spiritual and cultural needs and interests, etc. It has been substantiated that the digitalization of public administration of a territorial society should be based on the developed model for the development and adoption of managerial decisions and administrative acts, the generalization of a significant amount of information, the organization of the maintenance of national and regional registers, which allows to resolve a number of interrelated business tasks. It is concluded that in order to ensure the effectiveness of public administration of the territorial development of communities in the context of digitalization in the social sphere, it is necessary to: improve the legal regulation of digitalization processes in order to create conditions for establishing interaction between public society and municipal authorities; creation of conditions for the accumulation and storage of databases necessary for the implementation of the concept of good governance, the basis of which is transparency, openness and accessibility of subjects of authority for consumers of public services and procedures.

Key words: *administrative procedures, public services, social sphere, territorial community, digitalization.*

Постановка проблеми. Процеси цифровізації суспільства та держави вимагають перегляду організаційно-правових підходів до функціонування територіальної громади, здійснення функцій публічного управління на регіональному рівні. Таким чином, успішність процесів цифровізації безпосередньо впливає на встановлення рівня ефективності здійснення реформи децентралізації публічної влади в Україні, що вимагається як в цілому, так і на рівні окремих сфер суспільного життя, зокрема, у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, енергетики, громадського транспорту, питаннях громадської безпеки тощо [1, с. 100].

Ступінь наукової розробки проблеми. Вагомий внесок у здійснення наукової розробки проблематики забезпечення ефективності здійснення державного управління та місцевого самоврядування територіальною громадою здійснено у публікаціях таких вчених, як О. Батанов, П. Ворона, В. Журавський, В. Кравченко, Ю. Молодожен, Н. Руда, С. Саханенко та інших. У публікаціях Ю. Бальція, О. Лазора, О. Сушинського, О. Чернецької та інших наявними є наукові розробки, що встановлюють теоретико-методологічні, практичні та праксеологічні питання забезпечення ефективності функціонування системи органів муніципальної влади. Дослідження проблеми забезпечення ефективності взаємодії органів місцевого самоврядування здійснено у наукових розробках М. Воронова, Є. Сергієнко, В. Шарія та інших. Проблематика нормативно-правового забезпечення діяльності органів муніципальної влади піднімалась у наукових працях таких вчених, як Ю. Делі, В. Марущак та інших. Однак, питання забезпечення ефективності здійснення публічного управління територіальним розвитком громади в умовах цифрового суспільства у соціальній сфері досліджено фрагментарно, що актуалізує здійснення даної наукової публікації.

Метою наукової статті є здійснення характеристики особливостей здійснення моделі публічного управління територіальним розвитком громад в умовах цифрового суспільства у соціальній сфері.

Виклад основного матеріалу. Активізація процесів цифровізації на рівні окремих територіальних громад дозволяє подолати ряд значних проблем організації функціонування суспільства та сприяє досягненню: оперативності ухвалення ефективних управлінських рішень; оптимального планування розвитку регіону; налагодженню електронної взаємодії суб'єктів владних повноважень та ведення баз даних й інших реєстрів публічної інформації; подоланню корупційних ризиків, забезпечуючи реалізацію функції громадського контролю; доступності адміністративних послуг [2, с. 73–74].

Принципи здійснення публічного управління територіальної громади в умовах цифровізації мають ґрунтуватися на принципах концепції «good governance», які розуміються як: 1) активізація участі громади в ухваленні важливих рішень; 2) відкритість і прозорість регіональних суб'єктів владних повноважень, що передбачає необхідність забезпечення публічного доступу до інформації; 3) підзвітність та субординаційних зв'язки всіх учасники процесу публічного управління; 4) досягнення балансу приватного та публічного інтересів; 5) формування дохідної частини місцевих бюджетів на засадах бездотаційності [3, с. 141–142].

До проблем цифровізації територіальних громад України необхідно віднести: проблеми технічного оснащення діяльності регіональних органів публічної влади, що може бути подолано за допомогою розширення можливостей мобільного доступу 3G / 4G до глобальної мережі; недостатність фінансування, а також неефективність формування дохідної частини місцевих бюджетів, що часто є фінансовим засобом вирішення локальних тимчасових завдань.

Акцентуація уваги вчених на обґрунтуванні проблематики забезпечення вирішенні проблем територіального розвитку громади в умовах децентралізації влади, в тому числі фінансової, відбувається крізь призму наголосів на тому, що є необхідним підтримка традиційних цінностей сім'ї, збереження, відновлення та розвиток культурних традицій регіону, охорони здорового та безпечного довкілля, життя заходів із надання медичних послуг та медичної допомоги населенню на належному рівні організаційної ефективності, дотримання права на освіту, в тому числі створення умов для вивчення мови та культури національних меншин, гарантування достатнього рівня громадської безпеки, подолання проблем безбар'єрної доступності та пересування в межах населеного пункту [1; 4; 5]. Саме належно створена соціальна інфраструктура є тим необхідним організаційно-управлінським базисом, що характеризує рівень проживання людини та середовище її духовно-культурного та особистого розвитку, що в цілому характеризує якість життя територіальної громади [4].

В основу забезпечення ефективності здійснення публічного управління територіальним розвитком громади у соціальній сфері територіальної громади має покладатися принцип соціально-економічного партнерства таких учасників публічно-управлінських правовідносин, як українська держава, муніципальні та державні органи управління, установи публічного права, що функціонально виконують стратегічні задачі із соціального захисту населення, соціально відповідального бізнесу, громадських організацій та населення [6].

Забезпечення соціального розвитку та соціального забезпечення як складової розвитку територіальної громади вимагає вирішення ряду стратегічних завдань, як: становлення системи територіальної підтримки сімей в цілому, зокрема з питань реалізації права особи народження та виховання дітей; впровадження ідеї економічної незалежності сім'ї та реалізації нею її соціального призначення; зростання цінності сім'ї, сімейного виховання як форми організації приватного життя людини; створення умов для безпечного розвитку та становлення людини, сім'ї та її членів; збільшення не лише тривалості, але його гідного та якісного рівня [4; 5].

Забезпечення ефективності здійснення публічного адміністрування територіальним розвитком у соціальній сфері вимагає вирішення проблем оптимізації системи освіти та науки, зокрема, у частині подолання дисбалансу розподілу місць

для здобувачів у загальноосвітніх та дошкільних закладах у містах, селах та селищах; створення умов для надання супутніх освітніх послуг, як в установах державної та комунальної форми власності, так і в освітніх установах приватної форми власності; сприяння соціальної підтримки розвитку обдарованих дітей; недостатній рівень цифровізації діяльності із створення умов для функціонування додаткової освіти; неналагоджений механізм взаємодії різнорівневих освітніх закладів як між собою, так і з громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами приватного права; нестачу кадрового забезпечення науково-педагогічного та педагогічного потенціалу закладів освіти; запровадження інноваційних освітніх проєктів [6].

У сфері соціального захисту та соціального забезпечення на рівні територіальної громади необхідним є: запровадження адресної підтримки малозабезпечених громадян та сім'ям із дітьми; створення умов для виховування дитини у сім'ї; створення умов для якісного життя не лише людей працездатного віку, але осіб похилого віку; становлення та функціонування приватного сектору соціального обслуговування населення.

Ефективність публічного управління територіальної громади у соціальній сфері вимагає вирішення проблем реалізації задач розвитку фізичної культури та спорту, що полягають у здійсненні будівництва мобільних та економічних спортивних майданчиків, здатних задовольнити потреби населення у підтримці фізичного розвитку; популяризація спорту через діяльність невідповідних громадських об'єднань [7].

Розвиток територіальної громади неможливий без підтримки інноваційних проєктів молоді, сприяння створенню та функціонуванню молодіжних та підліткових осередків, що сприятимуть соціалізації населення, їх цивільно-патріотичному вихованню, духовно-культурному розвитку, профілактики девіантної поведінки, створенню умов для професійного навчання та здобуття можливостей реалізувати право на свободу праці.

Таким чином, визначені проблемні питання здійснення публічного адміністрування територіальним розвитком у соціальній сфері [6], реалізація концепції децентралізації публічної влади обґрунтовує доцільність подальших дій із цифровізації діяльності суб'єктів владних повноважень [7].

Цифровізація соціальної сфери розвитку територіальної громади дозволяє подолати численні обмеження її становлення, зокрема, в частині реалізації права особи на здобуття професії,

додаткової освіти, задоволення духовно-культурних потреб та інтересів тощо. Цифровізація публічного управління територіальної громади має ґрунтуватися на розробленій моделі розробки та прийняття управлінських рішень та адміністративних актів, узагальненні значного обсягу інформації, організації ведення загальнонаціональних та регіональних реєстрів, що дозволяє врегулювати ряд взаємопов'язаних бізнес-завдань [7].

З метою забезпечення ефективності здійснення публічного адміністрування територіальним розвитком громад в умовах цифровізації в соціальній сфері є необхідним: удосконалення нормативно-правового регулювання процесів цифровізації з метою створення умов для налагодження взаємодії громадського суспільства та органів муніципальної влади; створення умов для акумуляції та зберігання баз даних, необхідних для впровадження концепції «good governance», основою якої є прозорість, відкритість та доступність суб'єктів владних повноважень для споживачів публічних послуг та процедур.

Вирішення означених проблем забезпечення ефективності здійснення публічного адміністрування територіальним розвитком громад в умовах цифровізації в соціальній сфері пов'язується із запровадженням ресурсу, що дає програми міжнародного співробітництва «Цифрова Європа», проголошена до 2027 року [8]. Відповідно до змісту програми міжнародного співробітництва «Цифрова Європа» передбачається надання фінансування для: 1) впровадження цифрових платформних технологій та рішень із надання соціальних

послуг населенню; 2) унормування та аналізу ефективності витрачання публічних ресурсів територіальних громад, в тому числі шляхом створення механізмів здійснення громадського контролю в онлайн-формі; 3) створення умов для реалізації права особи на освіту онлайн, в тому числі для осіб похилого віку; 4) підвищення рівня цифрових компетентностей населення, органів державної та регіональної влади.

Висновки. Отже, необхідність здійснення реформи механізму публічного управління територіальним розвитком в умовах цифрового суспільства у соціальній сфері вимагає переходу від бюрократизації процесів адміністрування до запровадження інноваційно-проектного підходу, побудованого на використанні програмних технологій. Публічне управління територіальним розвитком у соціальній сфері вимагає цифровізації планування, та його подальшого виконання, що вимагає удосконалення нормативно-правового базису для реалізації регіональних програм, проектів та процесів. В подальших дослідженнях увага буде зосереджена на встановленні організаційно-правових напрямів удосконалення функціонування механізму публічного управління територіальним розвитком в умовах цифрового суспільства у соціальній сфері, сприяння цифрової міжгалузевої, міжкомплексної взаємозв'язків та взаємодії, в тому числі шляхом удосконалення форм здійснення громадського контролю у формі періодичних звітів суб'єктів владних повноважень перед населенням.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Шевченко О.В. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні. Київ : НІСД, 2000. 153 с.
2. Литвин Н. А., Крупнова Л.В. Діджиталізація як засіб підвищення відкритості, прозорості та ефективності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо надання електронних послуг. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2020. Вип. 2. С. 69–75.
3. Шаульська Г. М. «Принципи «належного врядування»: перспективи впровадження в Україні». *Держава та регіони: державне управління*. 2019. Вип. 2 (66). С. 140–143.
4. Гриненко А. Соціальна політика. Київ : КНЕУ, 2003. 309 с.
5. Лазор О. Інституціоналізація публічної самоврядної влади в Україні : монографія. Львів, 2009. 440 с.
6. Концепція реформування місцевого самоврядування й територіальної організації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 30.
7. Ларіна Р., Владимирський А., Балуєва О. Державний механізм забезпечення інформатизації системи охорони здоров'я : монографія / за заг. ред. В. Дорофійенко. Донецьк, 2008. 252 с.
8. Україна долучилася до Програми «Цифрова Європа»: що це означає. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-doluchylasia-do-prohramy-tsyfrova-ievropa-shcho-tse-oznachaie>